

Ekonomika v Srbsku

Základné makroekonomické údaje (k 31.12.2009):

Rast HDP:	-3,0 % (výhľad na rok 2010 rast 1,5%)
HDP celkovo:	31 511 mil. EUR
HDP na obyvateľa:	4 304 EUR
Miera inflácie:	6,6 %
Miera nezamestnanosti:	17,4 % (3'2010)
Devízové rezervy:	10,6 mld. EUR
Priemerná mesačná mzda:	396 EUR netto a 551 EUR brutto (6'2010)
Priemerný starobný dôchodok:	206 EUR
Priame zahraničné investície:	1,112 mld. EUR
Zahraničný dlh:	22,787 mld. EUR (z toho dlh verejného sektora číni 7,231 mld. EUR)
Verejný dlh:	9,849 mld. EUR (31,3% HDP)
Refer. úrok. sadzba Nár. banky Srbska:	9,5 %
Počet obyvateľov pod hranicou chudoby:	9,2% (670 - 700 tisíc)
Deficit štátneho rozpočtu:	4,2% HDP

Vývoj a stav srbskej ekonomiky:

Srbsko má ekonomiku založenú na službách - 63,8% HDP. Priemysel tvorí 23,5% a poľnohospodárstvo 12,7% HDP. Koncom 80-tych rokov 20.storočia, na začiatku procesu hospodárskej transformácie od plánovanej ekonomiky k voľnému trhu bola srbská ekonomika vo výhodnej pozícii, ale následne v ďalších rokoch bola vážne negatívne ovplyvnená stratami trhov bývalej Juhoslávie, hospodárskymi sankciami a embargom zo strany OSN (1992-2000), nadmerným poškodením infraštruktúry a priemyslu počas kosovskej krízy v roku 1999 v dôsledku bombardovania krajiny zo strany NATO

Po páde vlády bývalého Federálneho juhoslovanského prezidenta Slobodana Miloševića v októbri 2000, krajina prešla ekonomickou liberalizáciou a rýchlym ekonomickým rastom. HDP na obyvateľa (nominálne) sa zvýšilo od roku 2000 do roku 2009 viac ako päťnásobne.

Srbsko je vnútrozemská krajina, secesiou Čiernej Hory stratila prístup k moru. Cca 30% HDP produkuje priemysel sústredený v autonómnej oblasti Vojvodina na severe krajiny. Parížsky klub (v r. 2001) a Londýnsky klub (v r. 2004) odpustili Srbsku a Čiernej Hore viac ako 60% dlhov. Nemalú rolu v ekonomike krajiny hrá šedá, resp. čierna ekonomika. Vládi sa podarilo stabilizovať makroekonomické prostredie, zaviesť ekonomické reformy, sprivatizovať a vyčistiť bankový sektor. Prílev zahraničných investícií sa postupne zvyšuje.

Celkový stav a štruktúra srbskej ekonomiky však v súčasnosti nie sú pozitívne. Priemyselný potenciál krajiny je obmedzený a zastaraný, čo spôsobuje nízky objem domácej výroby a súvisiaceho exportu, príjmy z ktorých nie sú dostačujúce na pokrytie výdavkov štátneho rozpočtu a na zabezpečenie dlhodobejšej stability národného hospodárstva (príjmy z vývozu pokrývajú len polovicu nákladov na dovoz). K negatívnym javom sa pridáva skutočnosť, že následné výpadky štátneho rozpočtu sú financované zahraničnými pôžičkami, čo zvyšuje celkové zadĺženie krajiny (Belehrad si v roku 2009 požičal 3 mld. EUR od Medzinárodného menového fondu na dobu dvoch rokov a 1 mld. USD z Ruskej federácie). Problémom je, že iba určitá časť z požičaných prostriedkov je namierená na rozvoj infraštruktúry a výrobných

možností a zvyšná časť ide na verejnú spotrebu a udržanie kurzu srbského dinára. Ako ekonomicky neudržateľné sa prejavuje financovanie súčasného dôchodkového systému. Srbskú ekonomiku dlhodobo zaťažujú tieto hlavné problémy: vysoká nezamestnanosť, prezamestnanosť vo verejnom sektore, nízke investície, vysoký deficit zahraničného obchodu zadlženosť a slabá konkurencieschopnosť. Ekonomická situácia v Srbsku je naďalej zložitá, aj keď v uplynulom období došlo k určitému rastu priemyselnej výroby a exportu, ako aj k zmenšeniu deficitu zahraničného obchodu. Po počiatočnom páde rastu HDP na mínus 3% sa tento pád zmiernuje a na rok 2010 sa počíta s plusovým rastom 1,5%. Srbská vláda musela v dôsledku krízy urobiť viaceré nepopulárne opatrenia, ktoré vyžadoval MMF ako podmienku pre poskytnutie pôžičky vo výške 3 mld. EUR. Predovšetkým išlo o udržanie rozpočtového deficitu v medziach 4,5% HDP, ako aj o zamrznutie rastu platov v štátnom a verejnom sektore a penzií. Taktiež došlo k zastaveniu prijímania nových zamestnancov v štátnej správe. Kríza naopak ukázala, že srbský bankový systém je stabilný a že Národná banka Srbska disponuje stabilnými devízovými rezervami.

Srbská republika podporuje vstup zahraničných investorov do viacerých oblastí. V Srbsku platí jednotná 10 % daň z príjmu, ktorá môže byť zaujímavá pre zahraničných investorov. V súčasnosti pripravuje srbská vláda daňovú reformu zameranú na zníženie odvodového zaťaženia práce (zníženie odvodov o 15 - 30% a zároveň zvýšenie nezdaniteľnej časti mzdy) a väčšie zdanenie spotreby (zvýšenie DPH a zvýšenie súčasnej veľmi nízkej dane na alkohol a cigarety). Plánuje sa, že uvedená reforma by mohla vstúpiť do platnosti v roku 2011. Srbská vláda v rámci zníženia dopadov globálnej finančnej a ekonomickej krízy prijala viacero opatrení. Jedným z nich je opatrenie na zníženie platov zamestnancov v štátnej správe a zmrazenie dôchodkov.

Zahraničné investície:

Srbsko je otvorené pre priame zahraničné investície, a pritiaženie priamych zahraničných investícií je stanovené ako priorita srbskej vlády, ktorá poskytuje finančné a daňové stimuly pre spoločnosti, ktoré sú ochotné investovať v Srbsku. Srbsko má dlhú históriu medzinárodného obchodu, a to aj za éry komunizmu. V nedávnom prieskume verejnej mienky pre investorov, ktorý bol vedený nemeckou obchodnou komorou Srbsko skončilo na vrchole investičnej destinácie v juhovýchodnej Európe. 97% spoločností vyjadrilo spokojnosť s obchodnými podmienkami.

V posledných rokoch, Srbsko zaznamenalo trend stále sa zväčšujúcich priamych zahraničných investícií, vrátane spracovateľského priemyslu - kovového US Steel, priemyslu stavebných hmôt Lafarge, potravinárskeho a nápojového priemyslu Carlsberg, Coca Cola, Nestlé, textilného priemyslu Golden lady, Pompea, kožiarskeho priemyslu Progetti Company, Falcko východ, do odvetvia IT Microsoft, Siemens. Podľa krajín, najviac peňažných investícií v období 2005-2009 období prišlo z Rakúska, z Grécka, Nórska, Nemecka, a Talianska Medzi hlavné investujúce krajiny patria aj Slovinsko, Holandsko, Rusko a Francúzsko. Skutočná výška investícií USA, Belgicka, Dánska a Izraela je výrazne vyššia ako oficiálny údaj vzhľadom k ich spoločnostiam, ktoré investujú najmä prostredníctvom svojich pobočiek v iných hlavne európskych krajinách.

Medzi najväčšie spoločnosti investujúce v Srbsku patria: US Steel, Philip Morris, Microsoft, FIAT, Coca-Cola, Lafarge, Siemens, Carlsberg a ďalší. V energetickom sektore urobili veľké investície ruské giganty Lukoil a Gazprom. Bankový sektor prilákal investície z Banca Intesa (Taliansko), Crédit Agricole a Société Générale (Francúzsko), HVB Bank (Nemecko), Erste Bank, Raiffeisen Zentralbank a Hypo Alpe Adria skupiny (Rakúsko), a ďalšie. So sídlom v

USA Citibank otvorila reprezentatívnu kanceláriu v Belehrade v decembri 2006 V odvetví obchodu, patria medzi najväčších zahraničných investorov francúzske Intermarché , nemecké Metro Cash & Carry , grécky Veropoulos , a slovinský Mercator .

Hoci väčšina investícií v predchádzajúcich rokoch prišla predovšetkým z EÚ, veľký záujem o investície je aj z krajín ako je India a Rusko. 25. septembra 2007, vláda Srbska a indická firma Embassy Group podpísali memorandum o porozumení na výstavbu parku pre informačné technológie. Embassy Group plánuje postaviť prvý technologický park v Európe na ploche 280 ha v meste Indjija neďaleko Belehradu . Päťročný plán predpokladá budovanie obchodnej plochy 250.000 m² a mal by zamestnať okolo 25.000 ľudí. To je plánovaná ako jedna z najväčších investícií v Srbsku, čo predstavuje minimálne 600 miliónov dolárov.

Priemysel

Priemysel v Srbsku zahŕňa bankový sektor v oblasti ťažby rudy, drahých kovov, nerastných surovín, spracovateľský priemysel, elektroenergetický priemysel, výrobu a distribúciu ropných produktov a vody. Spracovateľský priemysel tvorí takmer $\frac{3}{4}$ z celkového priemyslu výroba a distribúcia elektrickej energie, ropných produktov a vody cca 20% a zvyšok bankový priemysel. Spracovateľský priemysel je rozdelený do viacerých častí. Podľa podielu sú najvýznamnejšími potravinársky, chemický, kovových a nekovových nerastov, textilný, výroba strojov a zariadení, automobilový priemysel.

Zákon o privatizácii upravuje podmienky pre ekonomické reformy, ktoré majú zabezpečiť optimálny rozvoj priemyselného sektoru. Veľké priemyselné podniky s finančnými problémami sa zaviazali prejsť reštrukturalizačným programom (reštrukturalizácia vlastníctva, výroby, technológií, organizácia aj personálna). Zahraniční partneri sú investujú aj majú v budúcnosti záujem investovať do týchto podnikov.

Doprava

Srbsko má cestnú sieť v celkovej dĺžke cca 48 500 km, pričom 18 000 tvoria hlavné ťahy (465 km sú diaľnice a cesty prvej triedy) a 30 000 sú lokálne cesty. 40% hlavných a 60% lokálnych ciest v súčasnosti nie je zaťažených na svoju plnú kapacitu. Stavebné práce v systéme výstavby ciest zamestnávajú približne 23 000 ľudí. Rozvinuté krajiny OECD minú sumu medzi US\$ 15,000 - 45,000 na 1 km rekonštrukcie a výstavby ciest, v Srbsku je to US\$570 (26 krát menej). Pre Srbsko je v súčasnosti jednou z priorít výstavba a rekonštrukcia diaľnic a ciest.

Železnice

Celková dĺžka železničných tratí je 3 808 km. Významné trasy:

Belehrad-Resnik-Niš 246 km

Belgrade-Majdanpek-Bor-Vrazognac 300 km

Lapovo-Kraljevo-Djeneral Jankovic hranica 372 km

Niš-Kursumlija-Kosovo Polje-Pec 284 km

Belehrad-Novi Sad-Subotica hranica 200 km

Riečna doprava:

Dunaj

588 km dlhý úsek medzinárodnej rieky Dunaj predstavuje jednu z najbezpečnejších a najzaistenejších splavných trás. Dunaj zároveň spája Srbsko so západnou a severnou Európou prepojením Rýn – Main – Dunaj. Belehrad, Nový Sad a Smeredevo sú hlavné prístavy na Dunaji v Srbsku.

Tisa

164 km medzi – štátny splavný úsek na rieke Tisa spolu so s domácim kanálom Dunaj – Tisa – Dunaj sa má potenciál stať medzinárodnou splavnou trasou s dostatočne vyhovujúcou úrovňou pre používanie všetkými krajinami, ktorými preteká Dunaj.

Sáva

207 km rieky Sáva má dobrý potenciál dosiahnuť štatút medzinárodne splavnej rieky a dosiahnuť dostatočný záujem pre rozvoj v krajinách cez ktoré Sáva preteká (Slovinsko, Chorvátsko, BaH, Srbsko).

Významné výhody a relatívne dobre rozvinutá sieť vnútorných splavných trás spolu s kapacitami a možnosťami vytvárania prístavov a prístavných mól v Srbsku tvoria dobrú základňu pre ďalší rozvoj infraštruktúry .

Letecká doprava:

V Srbsku sú 2 letiská: Belehrad a Niš. Letisko v Niši bolo zničené a prechádza rekonštrukciou. Belehradské letisko „Nikola Tesla“ je schopné zvládnuť 5 500 000 pasažierov ročne a to z 39 destinácií z ktorých sa do Belehradu lieta. Okrem domácich leteckých prepravcov (JAT Airways) na letisko lieta aj 19 zahraničných leteckých spoločností. Letisko sa nachádza 18 km od Belehradu v oblasti nazývanej Surčin.

Letisko Nikola Teslu v Belehrade – terminál 2